

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 318 75 45
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 318 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

DISg6003538

Datum

04 december 1996

Onderwerp

Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 73/96)

1. Hierbij doe ik u toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalig Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen

-1-

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *Disg600353P* d.d. 04 december 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coordinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. Kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. H-Dienstploeg (als hard copy & op schijf)

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
ARCHIEF

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

73/96

(Afgesloten 041200 DEC 1996)

Conclusie/vooruitzicht

Er is een compromis bereikt over de vorming van een nationale regering in Bosnië-Herzegovina. Dit is echter geen garantie voor daadkrachtige besluitvorming. De etnische spanningen/tegenstellingen blijven onverminderd hoog.

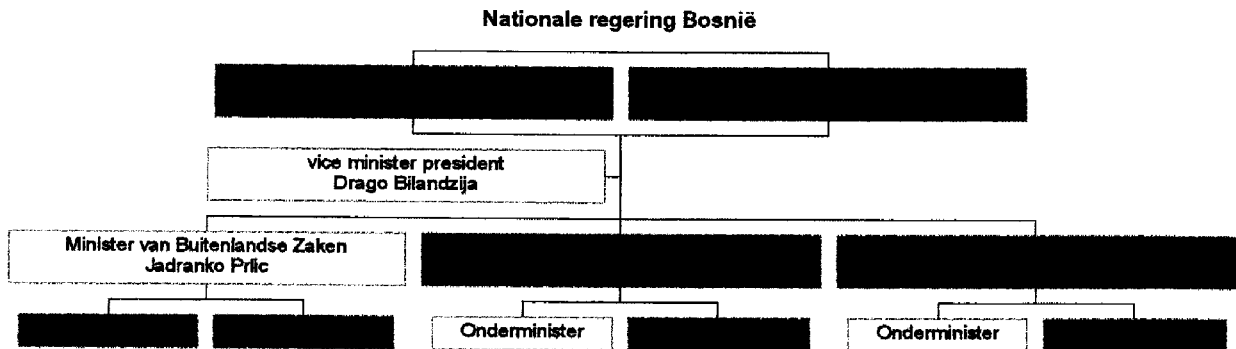
Er is geen reden om aan te nemen dat de aanhoudende demonstraties in Belgrado ingrijpende gevolgen zullen hebben voor de positie van de Servische president Milosevic.

Bosnië-Herzegovina

Algemeen

Overeenstemming over nieuwe Bosnische regering

In het Bosnische presidium is overeenstemming bereikt over de samenstelling van de algemeen-Bosnische regering. Deze zal bestaan uit drie ministers (een Serviër, een Kroaat en een Moslim), die plaatsvervangers zullen hebben uit de andere twee bevolkingsgroepen. Het kabinet zal wekelijks worden voorgezeten door een Serviër of een Moslim, met een Kroaat als vaste plaatsvervanger. Over de personele bezetting zijn nog geen definitieve gegevens bekend, maar naar verluidt zijn de Bosnisch-Servische minister van Buitenlandse Zaken Buha en de voormalige Bosnische ministers van Buitenlandse Zaken Sacirbey en Silajdzic kandidaten voor een functie in dit kabinet. Het kabinet zal er mogelijk als volgt komen uit te zien:

Aangaande de samenstelling en taakstelling van de Bosnische regering was reeds geruime tijd sprake van onenigheid tussen met name Serviërs en Moslims. Eerstgenoemden willen aan de centrale regering slechts beperkte invloed toekennen, omdat dit ten goede komt aan de bevoegdheden van de Bosnisch-Servische republiek (RS). De Moslims dringen, juist om dit te voorkomen, aan op een sterk centraal gezag. Over de exacte taakstelling van de regering bestaat vermoedelijk nog steeds geen overeenstemming. Daarbij is een van de problemen dat de omschrijving in "Dayton" van de taken en bevoegdheden van de "instellingen" van Bosnië-Herzegovina en de "entiteiten" dermate vaag is dat vele interpretaties mogelijk zijn. Dat nu formeel overeenstemming is bereikt over de omvang van de regering, houdt vermoedelijk vooral verband met het feit dat de internationale gemeenschap had bedreigd de hulpverlening aan Bosnië-

[REDACTED]

Herzegovina stop te zetten, tenzij er vóór de donorconferentie van 4 december a.s. een regering zou zijn gevormd.

De constructie van roulerend voorzitterschap en onderministers van een andere nationaliteit is reeds eerder toegepast binnen de regering van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). Deze constructie heeft in de praktijk onwerkbaarheden opgeleverd. Er is geen reden om aan te nemen dat in een regering met drie etnische groeperingen de problemen minder groot zullen zijn. Verder zijn problemen te verwachten met het afbakenen van de taken van de centrale regering en die van de "entiteiten", alsmede met de locatie van de ministeries. De Moslims zullen eisen dat alle ministeries in Sarajevo moeten komen, terwijl de Bosnisch Servische minister van Civiele Zaken en Communicatie waarschijnlijk liever vanuit Banja Luka of Pale zal werken. De tegenstellingen tussen de bevolkingsgroepen lijken dermate gespannen dat van vruchtbare samenwerking naar verwachting zeker op korte termijn geen sprake zal zijn.

Opmerkelijk zou het zijn indien Silajdzic zijn comeback zou maken in de centrale Bosnische regering. Zoals bekend heeft hij vorig jaar zijn lidmaatschap van de Moslim-partij SDA opgezegd omdat hij meende dat president en partijleider Izetbegovic uitsluitend de belangen van de Moslims behartigde. Destijds waren er echter reeds speculaties dat er sprake was van een optische breuk met als doel Servische en Kroatische stemmen voor Silajdzic te winnen. Hoewel er tussen hem en SDA-leden inderdaad sprake is geweest van animositeit, zou zijn terugkeer in de Bosnische regering er in ieder geval op wijzen dat de meningsverschillen niet onoverbrugbaar zijn.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Kroaten klagen over etnische "zuiveringen"

Bosnisch-Kroatische media melden dat de afgelopen dagen enkele honderden Kroatische families zijn verdreven uit de stad Vares (ten noorden van Sarajevo). Daarbij zouden de plaatselijke autoriteiten gebruik maken van een recentelijk door de regering van de MKF geformuleerde wet, die woningen verbeurd verklaart wanneer de eigenaren binnen een bepaalde periode geen aanspraak hebben gemaakt op hun bezit. Aan zowel VN-vertegenwoordiger Bildt als het Bosnisch-Kroatische presidiumlid Zubak is geschreven dat dergelijke praktijken in Kroatische ogen neerkomen op "etnische zuiveringen".

Vares had van oorsprong een Kroatische meerderheid, maar is ten tijde van de oorlog tussen Kroaten en Moslims in 1993/94 vrijwel geheel onder controle van Moslims gekomen. Zoals reeds eerder gemeld, nemen de spanningen tussen beide bevolkingsgroepen in de gehele MKF toe. Meldingen als de bovengenoemde zullen zonder enige twijfel bijdragen aan nieuwe wrijvingen. Daarbij is vermoedelijk bijzonder schrijnend dat de genoemde wet, die waarschijnlijk tot doel had mogelijkheden te scheppen om Moslims en Kroaten in de Federatie te hervestigen in door Serviërs achtergelaten woningen, nu in ieder geval in Vares wordt gebruikt om de betrekkingen tussen Kroaten en Moslims te beïnvloeden.

Bosnisch-Servische Republiek (RS)

Mutaties in Bosnisch-Servische top

Het parlement van de RS heeft besloten tot een omvangrijke omvorming van de Bosnisch-Servische politieke top. De meest opvallende mutatie is de vervanging van de huidige vice-president Koljevic. De minister van Justitie Arsovic is ook vervangen, evenals de minister van Informatie Bozanic. Laatstgenoemde behoudt evenwel zijn functie bij de Bosnisch-Servische staatstelevisie. Premier Klickovic, minister van Buitenlandse Zaken Buha en minister van Defensie Ninkovic blijven in functie. De betreffende mutaties zijn voorgesteld door RS-president Plavsic. Hieruit kan worden opgemaakt dat zij, naast de militaire top, ook haar invloed op de politieke top van de RS heeft uitgebreid. Toch is de praktische betekenis van de mutaties op politiek gebied niet eenduidig. Zo is Bozanic er in het verleden in belangrijke mate verantwoordelijk voor geweest dat de internationale gemeenschap in het algemeen en IFOR in het bijzonder in de Servische media in een negatief daglicht werden gesteld. Zijn vervanging zou derhalve tot een verbetering op dat gebied kunnen leiden. Anderzijds zal hij als hoofd van de televisie onverminderd in staat zijn propaganda tegen IFOR te verspreiden. Bovendien geldt hij, zoals gesteld, als kandidaat voor de centrale Bosnische regering. Koljevic stond te boek als een relatief gematigd leider, maar zijn politieke invloed was, zeker sinds het verdwijnen van Plavsic's voorganger Karadzic, beperkt. Opmerkelijk is tenslotte het

[REDACTED]

feit dat Buha zijn functie als minister van Buitenlandse Zaken behoudt. Buha is ook voorzitter van de belangrijkste Bosnisch-Servische partij SDS en, zoals gesteld, eveneens wordt genoemd als kandidaat voor een positie in de centrale Bosnische regering, is de kans groot dat hij met belangentegenstellingen zal worden geconfronteerd. Overigens stelt "Dayton" expliciet dat de centrale Bosnische regering verantwoordelijk is voor het buitenlandse beleid, al hebben de entiteiten recht op "speciale betrekkingen" met buurlanden. De kans is derhalve aanwezig dat het RS-ministerie van Buitenlandse Zaken zal worden opgeheven, dan wel zijn taakstelling zal beperken.

RS trekt zich terug uit Brcko arbitrage-commissie

De herkozen Bosnisch-Servische premier Klicovic heeft in een brief aan Roberts Owen, voorzitter van de Brcko arbitrage-commissie, aangekondigd dat de RS haar vertegenwoordiger in deze commissie, Popovic, terugtrekt. Deze mededeling houdt verband met het recente verzoek van Roberts Owen om de "deadline" voor arbitrage (14 december) met twee maanden uit te stellen. Dit uitstel verlangde hij vermoedelijk om steun te werven voor zijn poging om te komen tot een internationaal bestuur voor de omstreden stad. Klicovic stelt evenwel dat Roberts Owen met zijn aanvraag de arbitrageregels geschonden heeft en dat hij daarom twijfelt aan de objectiviteit van de arbitragecommissie. In een reactie op deze brief heeft VN-vertegenwoordiger Steiner verklaard dat geen enkele partij het recht heeft om zich terug te trekken, omdat de instelling van deze arbitrage en de genoemde termijn deel uitmaken van het door alle partijen getekende "Dayton-akkoord".

De Bosnische Serviërs hebben voortdurend vraagtekens geplaatst bij de Brcko-arbitragecommissie. Zij hebben lange tijd geweigerd de internationale voorzitter te accepteren en Popovic kwam bij de eerste vergadering niet opdagen. Pas na interventie van Belgrado en de verklaring van Owen dat men desnoods zonder de Bosnische Serviërs een uitspraak over Brcko zou doen, namen zij deel aan het arbitrageproces. De aankondiging van Klicovic maakt vermoedelijk eveneens deel uit van de Bosnisch-Servische verdragingsactiek. De reden van dit Bosnisch-Servische optreden is gelegen in hun vrees dat de arbitrage ertoe zal leiden dat Brcko (op grond van de vooroorlogse etnische verhoudingen) aan de Moslims zal worden toegewezen of tenminste onder internationaal bestuur zal worden geplaatst. In beide gevallen zouden de Bosnische Serviërs de controle over de Posavina-corridor, en daarmee de territoriale coherentie van de RS verliezen.

Aanval op RS?

Media in de Joegoslavische hoofdstad Belgrado melden dat de voormalige opperbevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS), Mladic, in een recente ontmoeting met Plavsic een document heeft getoond dat zou zijn vervaardigd door de inlichtingendienst van de VRS. Daarin zou worden gemeld dat de Bosnische strijdkrachten (ABiH) zich voorbereiden op een grootschalige aanval op de RS in de tweede helft van 1997. Doel van die aanval zou zijn, de slagkracht van de VRS te breken en de RS daardoor te dwingen de soevereiniteit van Bosnië-Herzegovina te aanvaarden. Zonder enige twijfel heeft Mladic dit document getoond om te onderstrepen dat het ontslag dat hem onlangs door Plavsic is aangezegd, en dat hij inmiddels heeft aanvaard, de slagkracht van de VRS op onaanvaardbare wijze ondermijnt. Dit wil echter niet zeggen dat het document noodzakelijkerwijs een vervalsing is. Zowel politieke (Izetbegovic) als militaire (Delic) Moslim-leiders hebben in het recente verleden gezinspeeld op een mogelijke heropening van de strijd tegen de Serviërs. De Moslims denken dat de tijd in hun voordeel werkt, onder meer door de reductieverplichtingen voor de Serviërs in het kader van "Dayton" en de wapenleveranties aan de ABiH als gevolg van onder meer E&T. Formeel zijn deze maatregelen bedoeld om een militair evenwicht in Bosnië-Herzegovina te bewerkstelligen, maar gezien de vroegere situatie waarin het overwicht van de Serviërs in zware wapens een compensatie vormde voor de grotere personeelsaantallen van de ABiH, ligt het in de lijn der verwachtingen dat laatstgenoemde strijdmacht op termijn een overwicht zal bewerkstelligen. Daarbij zullen de moreels- en leiderschapsproblemen waarmee de VRS momenteel kampt, worden gezien als een verdere aanmoediging om militaire initiatieven voor te bereiden.

Joegoslavië

Opnieuw demonstraties in FRJ

Ondanks waarschuwingen van de politie dat verdere demonstraties niet getolereerd zouden worden, zijn duizenden mensen op 2 december in Belgrado opnieuw de straten opgegaan om te betogen tegen het regime van de Servische president Milosevic. Daarnaast heeft een aantal leden van de [REDACTED]

[REDACTED]

Servische Academie van Wetenschappen en Kunst (SANU) met een schriftelijke verklaring haar steun uitgesproken voor de protestdemonstraties. Onder hen was ook Despic, één van de meest vooraanstaande leden van SANU en ontwerper van een voorstel voor de verdeling in Kosovo tussen Serviërs en Albanezen.

De oppositie, die tijdens de tweede ronde van de gemeenteraadsverkiezingen in ieder geval volgens eigen zeggen een grote overwinning behaalde, heeft haar hoop op dit protest gevestigd. Draskovic, de leider van de Servische Vernieuwingsbeweging (SPO) heeft gesteld dat hij Milosevic tot aftreden wil dwingen. Een aanpassing van het beleid of erkenning van de resultaten van de tweede ronde van de verkiezingen is voor hem niet voldoende. De leider van de Democratische Partij (DS), Djindjic, heeft echter gesteld slechts een beleidsaanpassing van Milosevic na te streven. Een eventuele val van Milosevic zou volgens Djindjic langs democratische weg moeten worden bewerkstelligd. Bovendien hoopt hij op steun vanuit het Westen.

De oppositie blijft volhouden met het organiseren van betogingen, waarschuwingen van de politie ten spijt. Toch lijkt het erop dat de autoriteiten de langste adem hebben. De betogingen hebben geen bedreigend karakter. Bovendien zijn de in de pers gemelde aantallen demonstranten sterk overdreven. Betrouwbare schattingen komen niet boven de 15.000 uit. Daarnaast lijkt het aantal betogers elke dag af te nemen. Door het gebrek aan succes en de vrieskou raken veel betogers teleurgesteld en hervatten hun dagelijkse bezigheden. De betogingen verliezen hierdoor hun elan, waardoor de kans op succes snel afneemt.

Er is geen enkele aanwijzing dat de geruchten omtrent verhoogde paraatheid van de speciale anti-terreureenheden op waarheid berusten. Gezien het karakter van de demonstraties is er vooralsnog geen noodzaak tot inzet van deze eenheden. Mochten de betogingen niet wegebben, dan is repressie voor Milosevic zeker niet het enige alternatief. Er zijn aanwijzingen dat hij het ontslag voorbereidt van enkele prominente leden van zijn partij SDS, die hem in het verleden hebben bekritiseerd. Verder kan hij proberen onderhandelingen aan te gaan met de oppositie en daarbij in te spelen op de onderlinge verdeeldheid, bijvoorbeeld door sommige oppositieleiders in de regering op te nemen (en andere niet!) en daarmee mede verantwoordelijk te maken voor het beleid. Denkbaar is zelfs dat uitvoering zal worden gegeven aan eerdere pogingen Draskovic te benoemen tot premier van Servië. Gezien de extreem-nationalistische opvattingen waarvan Draskovic in het verleden blijkt heeft gegeven, is het overigens verre van zeker dat een dergelijke regeringswijziging zou leiden tot een matiging van het Servische beleid.

Macedonië

Serviërs klagen over intimidatie

De leider van de Servische minderheid in Macedonië, Miletic, heeft geklaagd over "vele onregelmatigheden" tijdens de gemeenteraadsverkiezingen die vorige week zijn gehouden. Hij stelde dat daardoor de regeringspartij van president Gligorov ook in de gebieden van de Servische meerderheid de zege hebben gehaald. Bovendien stelde hij dat Servische kiezers door de autoriteiten zijn gemolesteerd. Hoewel de Servische minderheid in Macedonië klein is (naar schatting zo'n 5% van de bevolking) is zij geografisch sterk geconcentreerd in het gebied rond Kumanovo aan de grens met Servië. In de periode dat de "Groot-Servische" gedachte hoogtij vierde, gaven de Macedonische autoriteiten voortdurend blijk van vrees dat Servië de situatie in het kleine en door een economische crisis geplaagde buurland zouden willen destabiliseren en, evenals in Bosnië-Herzegovina en Kroatië het geval is geweest, de Serviërs in Macedonië als "Vijfde Kolonne" wilde gebruiken. De officiële betrekkingen tussen Joegoslavië en Macedonië zijn de afgelopen maanden aanzienlijk verbeterd. Extreem-nationalistische Serviërs beschouwen Macedonië echter nog steeds als zuid-Servië. De kansen op destabiliseringspogingen blijven daarom aanwezig.